

УЗАГАЛЬНЕННЯ ВПЛИВУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОПЕРЕДНИКІВ-ВИКЛАДАЧІВ, ПРОФЕСОРІВ НА НАВЧАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Н.П. ГОЛОВКО, асистент*

Харківська державна зооветеринарна академія

Визначено та проаналізовано внесок попередників-викладачів, професорів Харківської ветеринарної школи, Харківського ветеринарного училища, Харківського університету та Харківського ветеринарного інституту XVIII–XX століть у наукове життя міста Харкова та Слобожанщини. Проведено огляд джерел літератури щодо аналізу матеріалів зі створення та розвитку Харківської ветеринарної школи, Харківського ветеринарного училища, Харківського університету та Харківського ветеринарного інституту.

Історія ветеринарної медицини, Харківська школа ветеринарної медицини, вчені-ветеринарні лікарі.

Недостатнє дослідження наукової спадщини попередників-викладачів, професорів, їхніх здобутків та внеску у розвиток ветеринарної, медичної, духовної освіти і науки Харківщини; неповна обізнаність студентів Харківської державної зооветеринарної академії про педагогічну і наукову діяльність вчених Ф.В.Пільгера, Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського спонукала нас до заповнення цих прогалин.

Мета дослідження – проаналізувати внесок та вплив на розвиток ветеринарії і медицини видатних вчених XVIII–XX століть Ф.В.Пільгера, Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського. Оцінити досягнення науковців XVIII–XX століть та їх вплив на розвиток ветеринарної освіти, науки і практики на Слобожанщині.

З'ясувати сприйняття студентами факультету ветеринарної медицини історичних, наукових матеріалів. Проаналізувати професійний внесок професорів-новаторів XVIII–XX століть у розвиток ветеринарної освіти.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом для дослідження були наукові фонди бібліотеки Харківської державної зооветеринарної

* Науковий керівник - доктор ветеринарних наук, академік АН ВО України, професор Яценко І.В.

академії, Харківської національної бібліотеки ім. Короленка та бібліотеки Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна.

Методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення науково-теоретичних та емпіричних даних.

Результати дослідження. Нині гуманізація освіти потребує підготовки гнучкої, творчої особистості студента, майбутнього лікаря ветеринарної медицини, котрий зможе адекватно реагувати на новітні зміни, адаптуватися до нових типів соціальних стосунків, самореалізувати себе у проблемних ситуаціях, розвивати свій професійний потенціал протягом всього життя. У вищому навчальному закладі студенти мають бути підготовленими обійняти ініціативну позицію у навчальному процесі, відкритому активному діалозі, самовдосконаленні, сприйнятті інших людей як індивідуальних особистостей, з їх винятковістю.

Майбутні спеціалісти мають бути здатні до перетворень і конструктивної ініціативи, мобілізуватися на розв'язання завдань і досягнення високої якості в роботі, бути відповідальними за доручену справу та надійними у всіх видах діяльності.

Висококваліфікований лікар ветеринарної медицини – це творча особистість з такими рисами: прагненням до вдосконалення; вмінням вчитися, готовністю сприймати нове, з критичним підходом до існуючого, вмінням зосередитися; навичками формулювати свої думки, завдання, висновки, пропозиції; незалежністю і об'єктивністю суджень; високою інтенсивністю генерування ідей; інтуїцією, широким світоглядом, високою культурою, захопленістю, вимогливістю до себе. Слід зауважити, щоб бути кваліфікованим спеціалістом, мало лише одного вміння здобувати знання, необхідно ще застосовувати їх на практиці [10].

Спадає на думку вислів Л.Н.Толстого: “Человек подобен дроби. Числитель ее – то, что он есть, а знаменатель – то, что он о себе думает. Чем больше знаменатель, тем меньше дробь”. На цьому завжди гаголошував академік І.П.Павлов: «Никогда не думайте, что вы уже все знаете. И как бы высоко не оценивали вас, всегда имейте мужество сказать себе: я невежа».

Тому студенти факультету ветеринарної медицини мають усвідомлювати свої можливості, свою поведінку у суспільстві, досягнення та порівнювати їх з досягненнями інших людей.

Аналізуючи напрацювання вчених, результати досліджень серед студентів факультету ветеринарної медицини, ми спробували проаналізувати обізнаність студентів Харківської державної зооветеринарної академії щодо наукових та історичних матеріалів про вчених XVIII–XX століть: Ф.В.Пільгера – викладача зоопатології, Х.А.Екеблада – викладача порівняльної анатомії, К.Ф.Вишневського – викладача зоопатології, Н.Д.Галицького – викладача зоотерапії, М.Н.Мельниченка – викладача хірургії, В.І.Добротворського – викладача богослов'я, Г.А.Полюту – викладача фармакології, О.Ф.Брандта – викладача анатомії, В.Я. Данилевського – викладача фізіології [1, 2, 3, 6, 8].

Спромоглися дослідити, передбачити обдарованість від народження цих вчених, виявити реалізацію талановитості у повсякденному житті, проаналізувати вібрації чисел та літер та інтуїтивно передбачити психологічні портрети вчених, користуючись езотеричними вченнями. Ми приділяємо увагу дослідженню історії ветеринарної медицини, біографіям попередників – науковців, вчених, які зробили суттєвий внесок в історію ветеринарії та гуманної медицини. Концентруємо увагу студентів ветеринарної медицини на позитивних прикладах біографій викладачів, професорів, вчених Харківської ветеринарної школи, Харківського ветеринарного училища, Харківського університету та Харківського ветеринарного інституту: Ф.В.Пільгера, Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського, які працювали для блага людства. К.І.Скрябін писав: “Я впевнений, що людина може бути по-справжньому щасливою тільки тоді, коли любить свою професію, захоплена роботою і всією душею віддана їй, коли відчуває, що вона потрібна суспільству і її праця приносить людям користь” [9].

Професори Ф.В.Пільгер, Х.А.Екеблад, К.Ф.Вишневський заклали основи вищої ветеринарної освіти на Слобожанщині і власне ветеринарної науки. Одним з основоположників вчених-практиків, що поєднував теоретичні знання з практичною діяльністю, використовував порівняльні методи в лікуванні людей і тварин, є професор Фредерік Пільгер.

Проаналізувавши в літературі відгуки і висновки про Ф.В.Пільгера, необхідно зазначити, що ця людина була справжнім вченим, самовідданим науці, «гениальним ветеринаром и медиком...», «в високої степені талантливим ветеринаром и прекрасным практиком-врачом». Він застосовував у своїй лікарській практиці порівняльний метод дослідження хвороб людей і тварин, використовував нові методи лікування. Це було нове ставлення до пізнання хвороб, в основу якого покладена порівняльна анатомія.

Професор Ф.В.Пільгер проводив дослідження хвороб тварин, щоб зрозуміти причини захворювань людей. Він вивчав гуманну медичну і ветеринарну практику. За ініціативою Ф.Пільгера, кафедра скотолікування була реорганізована в кафедру епізоотології з ветеринарною поліцією. Діяльність кафедри полягала у дослідженні пошесних хвороб тварин і розробленні способів їх профілактики. Про це свідчить ряд наукових праць, опублікованих Пільгером у Харкові у 1809 році: «Рассуждение о течении и излечении овечьей оспы», «Таблицы о скотолечении», «Краткие рассуждения о свирепствующей в некоторых губерниях меж рогатым скотом зараз», «Краткое практическое руководство к излечению болезней собак. Перевод с нем. А.Келлера». Викладач Ф.В.Пільгер так висловлювався про вплив порівняльної медицини на теоретичне та практичне лікування людей (Харківський університет, 30 серпня 1813 рік): «...Изучая природу, человеческий разум поднимает науку над

предположениями и гипотезами, его свет проникает сквозь мрак темного суеверия, в нем находится полнота и блеск истинной правды; перед ним рассеивается предубеждения и посредством знаний человек поднимается к тем идеям, которые делают его высшим существом природы» [12].

Під час роботи у Харківському університеті він брав участь у щомісячних засіданнях вченої ради, здійснював наукову діяльність і читання наукових повідомлень, практичне застосування своїх спостережень і знання використовував під час читання лекцій. Це було украй необхідною потребою для навчання майбутніх фахівців – ветеринарів. У 1807 році Ф.Пільгер подав проект створення при університеті ветеринарного інституту з двома відділеннями, але проекту не судилося здійснитися, оскільки в той час передбачалося організувати своєрідну школу худоболікування у місті Лубни.

У 1817 році було отримано згоду князя А.Н.Голіцина на видання у Харкові ветеринарним професором Ф.В.Пільгером і вчителем Слобідсько-української гімназії Р.Т.Гонорським журналу «Українське домоводство». Ф.В.Пільгер став єдиним професором серед учених Харківського університету, ім'я якого занесено до Міжнародної біографії видатних людей науки. Аналізуючи психологічні показники професора Ф.В.Пільгера, слід зазначити, що він, згідно з датою народження, прагнув до знань і здібний був до навчання. Це людина з сильною уявою, письменницьким хистом. З таких людей бувають експериментатори й критики. Така людина послуговується популярністю тому що може майстерно вести бесіду, полюбляє подорожі, зміни. Він є привабливим й винахідливим, здатним буквально до всього, насамперед до іноземних мов, усе сприймає відразу. Манера його поведінки оригінальна, саркастична, він полюбляє «вчиняти по-своєму», винаходить власні методи для досягнення мети. Така людина опановує страждання інших, має співчуття до товаришів, допомагає тим, хто потребує допомоги. Це аристократична особа знає, як довести справу до логічного завершення [12].

Слід зазначити, що викладачі Ф.В.Пільгер та Х.А.Екеблад декілька років працювали разом у Харківському університеті, Ф.В.Пільгер викладав «ветеринарну медицину», а Х.А.Екеблад читав загальноосвітні ветеринарні науки, зоотомію, фізіологію. У 1829 році Х.А.Екеблад став наступником Ф.В.Пільгера і був обраний екстраординарним професором.

Екеблад Х.А.– вчений, науковець, адміністратор, приділяв увагу науково-викладацькій діяльності у галузі гуманної медицини і ветеринарії. Його лекції були захоплюючими для слухачів – студентів медичного і фізико-математичного факультетів.

Професор Х.А.Екеблад стисло викладав свій предмет. Проте його лекції були дуже захоплюючими, їх відвідували слухачі не лише медичного, а й фізико-математичного факультету. Про цього викладача писали таке: «Зная, что ни один из студентов не готовит себя к званию и обязанностям ветеринара, тем более, что такая специальность требует

изучения различных, особых отраслей науки, не совместимых в лице одного и того же преподавателя».

Він захоплювався філософіями Шеллінга, Окена, Гегеля, писав наукові праці і проводив дослідження духовної діяльності людини. Головним науковим доробком професора, письменника Х.А.Екеблада є: «Краткое обозрение душевных особенностей животных», «Опыт обозрения и биолого-психологическое исследование способностей человеческого духа». У 1831 році він організував діяльну допомогу у боротьбі з холерою, а у 1834 році – у боротьбі з неврожаннями. Необхідність в підготовці і впорядкуванні навчання ветеринарних фахівців, сприяло створення проекту організації ветеринарного училища. Одним із авторів проекту реорганізації ветеринарної освіти був професор Харківського університету Християн Адольфович Екеблад. Невдача з проектом створення ветеринарного училища була одним з приводів звільнення професора Х.А.Екеблада 10 жовтня 1834 року з Харківського університету. Через сім місяців після цього Х.А.Екеблад був призначений директором Ніжинського фізико-математичного ліцею, де пропрацював багато років [5].

Гімназія вищих наук князя Безбородько у місті Ніжині була заснована у 1820 році графом А.Г.Кушелевим–Безбородьком. Імператором Олександром I було підписано «высочайший рескрипт об основании гимназии». Гімназія проіснувала до 1832 року та була перетворена на фізико-математичний ліцей. Ніжинський фізико-математичний ліцей проіснував з 1832 по 1840 роки. З 1834 року Х.А.Екеблад – перший директор ліцею князя Безбородька в Ніжині. «Высочайшим указом императора Николая I», у 1840 році ліцей змінив профіль своєї роботи та був реорганізований на Юридичний ліцей князя Безбородько, який став кузницею для вишколу чиновників. Після закінчення ліцею студенти отримували право на чин XII або XIV класів за «Табели о рангах». На посаді директора ліцею Х.А.Екеблад перебував з 1840 по 1855 роки. Та ще 5 років викладав у цьому навчальному закладі. Він зробив багато корисного для цього навчального закладу як адміністратор, викладач, вчений, фахівець.

Екеблад Х.А. за датою народження – ентузіаст, оптиміст, творець, природний лідер, який має дар слова, хороший оратор. Людина з надзвичайною інтуїцією, яка має оригінальні ідеї та втілює їх у життя, згідно зі своїми можливостями. Мета – жити і працювати на блага суспільства. Має виняткову працездатність. За характером завзятий, наполегливий, життєрадісний, доброзичливий. Небайдужий до мистецтва, насамперед, до музики. Миролюбний й толерантний, не полюбляє суперечок, йому притаманний тверезий глузд, невибагливість, простота. Добре почувається у справах, які потребують часу й завзятості.

Людина, яка має потяг до самовираження, прагнення до вподобання та визнання іншими людьми, хисткий до роботи та навчання. Після звільнення Х.А.Екеблада з Харківського університету на кафедрі залишилася вакантна посада. К.Ф.Вишневський дістав призначення на

посаду професора Харківського університету після захисту дисертації у 1837 році. Дисертація К.Ф.Вишневського була опублікована і є однією з найбільш ранніх ветеринарних робіт. У 1838 році він призначений професором ветеринарних наук, а 1839 року К.Ф.Вишневський – перший директор ветеринарної школи при медичному факультеті Харківського університету.

Вишневський К.Ф.– викладач, вчений, науковець, адміністратор. Протягом життя суміщав педагогічну діяльність у ветеринарній школі при Харківському університеті з дослідженнями ветеринарних захворювань і написанням наукових робіт. Цим вченим тільки за три роки було опубліковано 15 робіт, за широтою літературної діяльності з ним не міг конкурувати жоден професор медичного факультету Харківського університету. Його наукові роботи, переважно, порушували питання епізоотичного характеру та про «простонародну» ветеринарію.

Викладацька діяльність К.Ф. Вишневського була високо оцінена сучасниками. У тритомному «Енциклопедичному лікарському порадинику домашніх тварин і птахів», виданому у 1856–1857 рр. І.С.Генелером і Г.Ф.Умдріцем, де зазначене таке: «Русские ветеринары с благодарностью назовут имена своих почтенных наставников: Андриевского, Иессеина, Кикина, Вишневского, Лукина, Прозорова, Унтербергина, посвященных и трудолюбивых ревнителей этого дела». Надзвичайний професіоналізм і авторитет серед професорів Харківського університету сприяв здійсненню К.Ф.Вишневським наукових досліджень. У 1847 році йому спільно з професорами Ванцетті, Нарановичем радою університету доручено здійснити випробування в клініках університету наркотичної дії ефіру. Професор К.Ф.Вишневський залишався не байдужим і до суспільної діяльності, порушивши питання про страхування худоби і про організацію суспільства взаємного страхування в Росії, і зокрема, на Слобожанщині.

Вишневський К.Ф., згідно з датою народження – наполегливий, завзятий. Така людина полюбить робити чимало сюрпризів. виявляє велику зацікавленість до оволодіння мистецтвом, насамперед, його приваблює малювання й музика, математика. Людина, яка нікому не завдає жалю, насамперед, батькам. Від природи – товариська людина, полюбить запрошувати в дім багато друзів й гостювати, не полюбить самотності. К.Ф. Вишневський – людина, яка культивує в собі співчуття, любов, розуміння. Все його життя спрямоване на “служение человечеству”. Він оратор, організатор з «широким кругозором», гарний вчитель, керівник, який знає, як діяти в різноманітних ситуаціях. Може передбачити “предстоящие события”. Людина чемна, шляхетна, емоційна, що бажає не припускати помилок у роботі. Має знак «великого долга», служіння народу, вітчизні, самовіддано працює на їх блага, досягаючи позитивних результатів.

Пільгер Ф.В., Х.А.Екеблад, К.Ф.Вишневський чимало працювали над проектами і створенням вищої ветеринарної освіти на Слобожанщині. До історії ветеринарної науки вони зробили вагомий внесок для розширення вишколу фахівців і розвитку ветеринарії загалом. Завдяки їх суспільній

праці у 1851 році ветеринарна школа була реорганізована у Харківське ветеринарне училище, директором якого став Н.Д.Галицький – професор, вчений Харківського ветеринарного училища. Його відзначали як енергійну, цілеспрямовану людину, котра суміщала в собі знання та досвід. Завдяки наполегливості директора ветеринарного училища Н.Д.Галицького стало можливим започаткувати роботу в новому навчальному закладі. Він викладав різні дисципліни ветеринарного профілю. Лекції давали змогу вченому поширювати та вдосконалювати свої знання. Крім цього, професор екзаменував у комісії здобувачів, котрі бажали отримати медичну та ветеринарну освіту. У складі комісії він ставив до здобувачів певні вимоги: здобуття кваліфікації, хороші знання та досвід. За психологічною специфікою згідно з датою народження Н.Д.Галицький – ентузіаст, хороший оратор. Людина, яка багато вчиться і працює. Може прикладати фінансові зусилля для досягнення наукових цілей, присвятити себе «суспільному благу». У роботі амбітний, інтелектуал, філософ [6].

Статський радник Н.Д.Галицький – перший директор і організатор Харківського ветеринарного училища, опрацював наукові основи боротьби з чумою великої рогатої худоби, яка на той час зумовлювала чималі економічні збитки через масову загибель тварин. Він був на той час наставником та керівником молодого ад'юнкта Г.А.Полюти. Вони обидва належали до складу комісії засідання Харківського ветеринарного училища.

Полюта Г.А.– професор, вчений, громадський діяч. Досвідчений педагог, викладач Харківського ветеринарного училища. Наукова діяльність Г.А.Полюти була різнобічною – це дослідження у фармакології, фізіології, епідеміології, зоології, ботаніці, токсикології. Ним була започаткована колекція рослин, понад тисячі видів, що були зібрані на Харківщині, в Одесі та у деяких районах Криму. До цієї колекції належали лікарські, отруйні та рослини-спеції. Професор Г.А.Полюта був засновником та завідувачем бібліотеки Харківського ветеринарного училища. Як громадський діяч, організатор, вчений, він лишив багату наукову спадщину. У 1879 році вийшов друком підручник «Ветеринарная фармакология с общей терапией и рецептурой», який на той час був найкращим навчальним посібником Російської імперії. Г.А.Полюту можна характеризувати як працелюбну, авторитетну людину, котра має лідерські риси. Миролюбний, відданий сім'ї, він прагнув бути першим у всьому і віддано служити справі, якій присвятив все своє життя. Він був миротворцем, завжди перебував в оточенні помічників. Гарний вчитель, вчений з прагненням досконало знати свою роботу, зважав на думку оточення.

Мельниченко М.Н. навчався у Харківському ветеринарному училищі. Його викладачами були Н.Д.Галицький, Г.А.Полюта. У 1858 році М.Н.Мельниченко був призначений урядовою комісією на постійну посаду ветеринарного асесора. У 1861 році згідно з наказом по Міністерству Народного Просвітництва перейшов ад'юнктом у Харківське ветеринарне

училище та почав викладати хірургію та «Ветеринарної родовспомогательної науки». У 1868 році директор училища Н.Д.Галицький вийшов у відставку, і посада директора училища була запропонована М.Н.Мельниченку.

Мельниченко М.Н. – професор, вчений, директор Харківського ветеринарного училища. Незрівняний організатор та реформатор ветеринарної освіти, який своєю бездоганною працею сприяв реорганізації Харківського ветеринарного училища у Харківський ветеринарний інститут.

Викладач М.Н.Мельниченко за ставленням до вихованців та молоді був щирим та доброзичливим. Він ладен був допомогти своїм учням навіть після закінчення ними навчального курсу. Вчений надавав їм практичні поради, рекомендації на посади у земствах та для приватних осіб. Клопотав через знайомих про надання місць у громадських та військових відомствах. За свою наполегливу працю був нагороджений 22 грудня 1868 року орденом Святого Станіслава 2-го ступеня та 24 грудня 1871 року орденом Святої Анни 2-го ступеня [2, 5, 7].

Мельниченко М.Н., згідно з датою народження – від природи має велике прагнення до навчання і пізнання нового. Завзятість до знань приводить його до успіху. Оратор, незрівняний організатор, вчитель і керівник, який досконало знає свою справу. В нього багато помічників, друзів. Має здібності до лідерства, чемний і шляхетний. Прекрасний діагност, наполеглива людина, для якої властиві хитрість та потайність.

Добротворський В.І. 31 липня 1858 року був переведений до Харківського імператорського університету законовчителем і викладачем логіки та психології. 29 листопада 1858 року В.І.Добротворський одержав звання ординарного професора на кафедрі богослов'я, логіки та психології, став настоятелем університетської церкви, а у 1859 році – посвячений у сан протієрея. Одночасно він очолив кафедру богослов'я у Харківському університеті та став викладати у Харківському ветеринарному училищі.

Добротворський В.І. – професор Харківського університету, магістр богослов'я, протієрей, настоятель церкви. Щиро віруюча людина, яка шанувала науку, протієрей В.І.Добротворський за освітою і душевними рисами був видатною людиною серед місцевого духовенства. Віра та знання зливалися у ньому в один просвітницький початок, тому його шанували як викладача у Харківському університеті. Під час викладання у Харківському університеті він послугувався пошаною як товаришів, так і учнів за світлий розум, геніальний ум, чесну душу, щире серце. В.І.Добротворський був надзвичайно талановитою людиною, він завжди виявляв цікавість до розвитку науки у різних галузях знань. Його манера викладання була дохідливою та простою. Він був особистістю, яка розширювала сферу діяльності та виявляв цікавість до наукових здобутків. Викладач приваблював до себе людей обізнаністю та добротою. Про В.І.Добротворського можна стверджувати, що він був наполегливим у роботі, всі справи доводив до завершення. Він був лідером, незалежною

людиною, яка прагнула до перемоги; амбіційним, самовпевненим, оригінальним. Він був першовідкривачем, дослідником, винахідником, керівником, оратором [3].

Вчений імператорського університету О.Ф.Брандт викладав у Харківському ветеринарному інституті. О.Ф.Брандт – ординарний професор, громадський та науковий діяч. Він багато зробив для наукового, культурного, освітнього розвитку студентів, молоді Харківського ветеринарного інституту та Харківського університету. Вчений імператорського університету – О.Ф.Брандт читав лекції у Харківському ветеринарному інституті з зоотомії та екстер'єру тварин. Наукові доробки професора спричинили чималу зацікавленість у громадських та наукових колах міста та сприяли освіті молоді, студентів.

Доцент В.Я.Данилевський так характеризував наукові доробки О.Ф.Брандта: «Ввиду этого мне кажется нельзя не признать О.Ф.Брандта за человека научнообразованого, способного к самостоятельному научному труду, а потому и достойного быть одним из официальных представителей науки». О.Ф.Брандт, як громадський та науковий діяч здатний був поєднати суспільно-громадську та наукову роботу у Харкові. Олександр Федорович Брандт – працював у Харківському ветеринарному інституті з 1880 року, завідував кафедрою анатомії. Був засновником і першим керівником Харківського державного зоопарку. Він громадський та науковий діяч, автор багатьох наукових праць. Все своє життя ординарний професор О.Ф.Брандт присвятив служінню науці. Його ім'я оповито фактами та подіями, спрямованими на розвиток науки, дослідженням минулого та сучасного. Протягом років його цікавили доісторичні тварини, такі як еласмотерії, міфічні єдинокорні. Стосунки між людиною та тваринами, що вимерли у другій половині неоплейстоцена, в історичний час. У своїх роботах він використав відомості з археології, первісного мистецтва, а для дослідження тварин, які загинули – рисунки, описи сучасників, макети, світлини. Відтворюючи значення цих тварин у сучасній культурі та культурах минулих епох. У 1903 році його обрали до складу міської Думи, також він належав до складу садової комісії, музейної комісії, очолював підготовчу комісію з благоустрою ринків [1, 4, 8].

Брандт О.Ф. за датою народження – лідер, цілеспрямована людина, інтелектуал. Він легко й непомітно опановує будь-які знання, події, інформацію. Досить завзятий у досягненні своєї мети. Ця людина здатна до мистецтва та точних наук. У таких людей зазвичай не бракує друзів, хоча вони надзвичайно соромливі.

Вчений університету В.Я.Данилевський викладав у Харківському ветеринарному інституті.

Данилевський В.Я. – видатний фізіолог, з 1926 року академік АН УРСР, доктор медицини, професор, заслужений діяч науки УРСР, викладач Харківського університету, Харківського ветеринарного інституту. Професор В.Я.Данилевський, під час завідування кафедрою фізіології медичного факультету Харківського університету, з 1887 до 1909 року,

відзначився як видатний науковець, носій знань та експериментатор-новатор. Він вишколив багато талановитих молодих учених. Був науковим керівником та сприяв захисту наукових дисертацій. Відомо, що Василь Якович видавав навчальні посібники для студентів. Кожен навчальний рік він по черзі виділяв один з розділів і читав його у більшому обсязі ніж інші. Цей розділ ним був написаний, багаторазово виправлений, щоб стати повноцінною частиною майбутнього підручника. Внаслідок такої сумлінної підготовки, Василь Якович спромігся остаточно опрацювати та видати деякі підручники лише через декілька років після виходу на пенсію. Але лекції, як пригадують його учні, сприймалися із захопленням. «Ваши увлекательные речи, лекции и учебник сеяли и сеют физиологические, столь необходимые для здорового, разумного существования сведения по родной стране. Радостно иметь такое прошлое» – писав В.Я.Данилевському у 1934 році академік І.П.Павлов на честь 60-річчя наукової діяльності вченого.

Данилевський В.Я. був видатним громадським діячем. Він брав активну участь у створенні Харківської громадської бібліотеки (нині бібліотека ім. В.Г.Короленка), безкоштовних бібліотек у робочих околицях Харкова, сільських бібліотек у Харківській губернії. Працював у Харківській громадській бібліотеці, у різних народно-освітніх закладах Харківського товариства громадян, у Харківському «обществе грамотности».

Вчений В.Я.Данилевський, як і більшість прогресивних людей того часу, визнавав освіту нижчих верств населення «делом первостепенной государственной важности», тому приділяв велику увагу громадській діяльності та розвитку громадської самодіяльності. Він сконцентрував свою громадську діяльність на відродження народної освіти, приділяючи цій справі багато часу, сил, праці.

«...Сколько дарований, талантов погибает в серой народной массе, затерявшихся, грубой жизнью, невежественной толпой. Духовные богатства гложут, им нет выхода, ничто их не побуждает, здесь и заключается одна из причин нашей культурной отсталости сравнительно с Западом, где так умеют ценить талант и беречь... Только свободное просвещение, в широком смысле этого слова, без всяких преград и стеснений, может еще открыть и извлечь из темной народной массы те дарования и таланты, которые, быть может, также составят гордость и славу отечества».

Василь Якович Данилевський, працюючи у Харківському університеті та Харківському ветеринарному інституті, неодноразово виїздив за кордон з метою удосконалення професійних знань. Він вперше описав збудника малярії птиці, за це нагороджений премією Паризької академії наук.

Про В.Я.Данилевського можна стверджувати, що він лідер з великою потенцією, цілеспрямований, делікатний, працьовитий, однаково добре вмів підкорятися й командувати. У нього чудова інтуїція, яку він з успіхом виявляв у боротьбі за свою незалежність. Ця людина любить

самітність, їй не подобаються гучні компанії. Один, два друга – цілком достатньо для нього. Він з народження має почуття відповідальності.

Знання минулого дає змогу пам'ятати та з'ясувати сьогодення, а також передбачити майбутнє. Це належить і до історії ветеринарної медицини, яка дуже захоплююча та повчальна. Вона розкриває перед нами не лише цікаві, але і дуже несподівані факти, значущість яких сягає далеко за межі професійних проблем. Слід зазначити, що біографії професорів XVIII–XX століть Ф.В.Пільгера, Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського є взірцем для наслідування студентами вузів ветеринарного профілю.

Дослідження наукових та історичних матеріалів, професійних здобутків професорів дає змогу стверджувати, що ці вчені життя присвятили науці, були віддані справі навчання та виховання молоді [10, 12].

Наукові праці вчених Харківської ветеринарної школи, Харківського ветеринарного училища, Харківського університету, Харківського ветеринарного інституту, їх життєвий та науковий шлях викладено у доступній літературі, тому перспективним напрямом у ветеринарній історичній науці є бібліографічні дослідження. Під час підготовки студентів факультету ветеринарної медицини необхідно більше зважати на вивчення наукової та професійної діяльності викладачів, професорів, науковців Харківського ветеринарного училища, Харківського університету, Харківського ветеринарного інституту XVIII–XX століть. Біографії науковців-ветеринарних лікарів XVIII–XX століть є зразком для наслідування студентами сучасності.

Аналізуючи наукову діяльність Ф.В.Пільгера, Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського зазначаємо, що наукові досягнення цих вчених були очевидними, тому не забуті сучасниками і оцінені послідовниками. Нині, з позиції 207-річчя академії, можна переосмислити внесок кожного з цих професорів у розвиток ветеринарної науки на Слобожанщині.

Історичне минуле приходить до нас відгомоном тих подій, які нерозривно були пов'язані з роботою вчених, професорів Харківської ветеринарної школи, Харківського ветеринарного училища, Харківського університету, Харківського ветеринарного інституту Ф.В.Пільгера, Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського.

Нині у Харкові опрацьовується проект створення алеї вчених Харківського університету імені Каразіна до 210-річниці ВИШу, до 2015 року, на якій будуть виставлені бюсти вчених, викладачів, винахідників. Можливо, що бюсти викладачів, професорів Харківського університету та Харківського ветеринарного інституту прикрасять цю алею.

Висновки

1. Професори Ф.В.Пільгер, Х.А.Екеблад, К.Ф.Вишневський заклали основи вищої ветеринарної освіти на Слобожанщині і власне ветеринарної науки. Професор Ф.В.Пільгер використовував порівняльні методи у лікуванні людей і тварин, він єдиний професор серед учених Харківського університету, ім'я якого занесене до Міжнародної біографії видатних людей науки. Професор Х.А.Екеблад є одним з авторів проекту реорганізації ветеринарної освіти. Цей вчений багато років був директором Ніжинського ліцею князя Безбородька. К.Ф.Вишневський – перший директор ветеринарної школи при медичному факультеті Харківського університету. За час своєї педагогічної діяльності досліджує хвороби тварин та приділяє час написанню наукових праць.

2. Професори Н.Д.Галицький, Г.А.Полюта, М.Н.Мельниченко, В.І.Добротворський зробили вагомий внесок в історію ветеринарної науки, створили базу для підготовки фахівців та розвитку ветеринарної медицини загалом: Н.Д.Галицький – перший директор ветеринарного училища. Розробив наукові основи боротьби з чумою великої рогатої худоби. Г.А.Полюта – професор, вчений Харківського ветеринарного училища. Його підручник «Ветеринарная фармакология с общей терапией и рецептурой» був на той час найкращим навчальним посібником Російської імперії. Він започаткував колекцію рослин, до якої належали лікарські, отруйні та рослини-спеції.

Мельниченко М.Н. – директор Харківського ветеринарного училища, за свою наполегливу працю був нагороджений орденом Святого Станіслава 2-го ступеня, орденом Святої Анни 2-го ступеня. В.І.Добротворський – професор Харківського університету, магістр богослов'я, протиєрей, настоятель церкви.

3. Професори О.Ф.Брандт, В.Я.Данилевський все своє життя присвятили науці, були відданими справі навчання та виховання молоді. О.Ф.Брандт – викладач, громадський та науковий діяч, працював у Харківському ветеринарному інституті та Харківському університеті. Був обраний до складу міської Думи. Засновник та перший керівник Харківського державного зоопарку. В.Я.Данилевський – видатний фізіолог, академік АН УРСР, доктор медицини, професор, заслужений діяч науки УРСР, викладач Харківського університету, Харківського ветеринарного інституту. Він вперше описав збудника малярії птиці, за це був нагороджений премією Паризької академії наук.

4. Нами встановлено внесок та вплив професійної діяльності попередників – викладачів, професорів у розвиток ветеринарної освіти на Харківщині та Слобожанщині. Досліджено передумови становлення Харківської школи ветеринарної медицини.

5. Проаналізовано матеріали, щодо обізнаності студентів Харківської державної зооветеринарної академії про педагогічну і наукову діяльність попередників – викладачів, професорів Ф.В.Пільгера,

Х.А.Екеблада, К.Ф.Вишневського, Н.Д.Галицького, М.Н.Мельниченка, В.І.Добротворського, Г.А.Полюти, О.Ф.Брандта, В.Я.Данилевського.

Список літератури

1. Державний архів Харківської області. – Ф.928. – Оп.2. – Справа № 13.
2. Державний архів Харківської області. – Ф.928. – Оп.2. – Справа №75.
3. Добротворский В.И. Отчет о состоянии и деятельности Харьковского ветеринарного института / Добротворский В.И. – Х : Типогр. фирмы “Адольф Дарре”, 1912. – С. 202.
4. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефронь. – Петербург, 1894. – Т.24. – С. 459.
5. Історія Харківської державної зооветеринарної академії. 155 років // Міністерство аграрної політики України. Харк. держ. зоовет. акад.; ред. кол.: В.О. Головка, Ю.Д. Рубан (голова), В.М. Кандиба та ін. – Х.: Золоті сторінки. 2006. – С. 10–11.
6. Козодавлев О. А. Достойное начало. Галицкий Наполеон Демьянович, директор Харьковского ветеринарного училища, 1851–1868 / О. А. Козодавлев // Служение Отечеству и долгу: Очерки о жизни и деятельности ректоров харьк. вузов (1805–2004 гг.); под общ. ред. В. И. Астаховой, Е. В. Астаховой. – Х.: Изд-во НУА: Золотые страницы, 2004. – С. 335–336.
7. Краткий исторический очерк 50-летия Харьковского ветеринарного института. – Х., 1912. – С.8–15.
8. Медичний факультет Харківського університету за перших 100 років його існування (1805–1905). – Х.: Вид-во Харків. ун-та, 1805–1906. – VI. 472, 314, XVI С. – С. 128, 142, 189.
9. Панько І.С. Служит людям ветеринария / Панько І.С.. – К., 1988. – С. 215.
10. Рудик С. Гордість «Харківського Ветеринарного Інституту імператора Миколи І» (1805–1905) / Рудик С. – К.: Академія наук вищої освіти України, 2009. – С. 54–69.
11. Рудик С.К. Внесок лікаря ветеринарної медицини у світову культуру / С. Рудик // Ветеринарна медицина України. – 1997. – № 12. – С. 14–15.
12. Рудик С.К. Історія ветеринарної медицини Київщини / С.К.Рудик, І.Ю. Бісюк. – К., 2000. – С. 192.
13. Рудик С.К. Ф.В. Пільгер – перший професор ветеринарії на Слобожанщині / С.К. Рудик // Ветеринарна медицина України. – 2001. – № 7. – С. 47–48.

Определен и проанализирован вклад предшественников – преподавателей, профессоров Харьковской ветеринарной школы, Харьковского ветеринарного училища, Харьковского университета и Харьковского ветеринарного института XVIII–XX веков в научной жизни Харькова и Слобожанщины. Проведен обзор источников литературы, проанализированы материалы по созданию и развитию Харьковской ветеринарной школы, Харьковского ветеринарного училища, Харьковского университета и Харьковского ветеринарного института.

История ветеринарной медицины, Харьковская школа ветеринарной медицины, ученые-ветеринарные врачи.

The role and the contribution of predecessors – teachers, professors of Kharkiv Veterinary School, Kharkiv Veterinary College, Kharkiv University and Kharkiv Veterinary Institute in XVIII-XX centuries into the scientific life of Kharkiv and Slobozhanshchina has been analysed. The review of the published literature on the analysis of the data on the establishment and development of Kharkiv Veterinary School, Kharkiv Veterinary College, Kharkiv University and Kharkiv Veterinary Institute has been conducted.

History of veterinary medicine, Kharkiv School of veterinary medicine, scientists-veterinary surgeons.